

AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten,
p/a SenterNovem
T.a.v. de heer H.G. de Brabander
Postbus 93144
2509 AC DEN HAAG

Tevens per fax verzonden: 070 - 3797423

Datum: Harlingen, 29 mei 2006

Kenmerk: HvK/MdJ/06058

Betreft: zienswijze gaswinning

Geachte heer De Brabander,

In reactie op de aankondiging in de Staatscourant van 18 april 2006 geven de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, de Vereniging Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Stichting Het Groninger Landschap, de Friese Milieu Federatie en de Stichting WAD een zienswijze over de volgende ontwerpbeslikkingen:

- 1) Milieuvergunning Moddergat, kenmerk ET/EM/6026787, Ministerie van Economische Zaken
- 2) Milieuvergunning Lauwersoog, kenmerk ET/EM/6026779, Ministerie van Economische Zaken
- 3) Milieuvergunning Vierhuizen, ET/EM/6026813, Ministerie van Economische Zaken
- 4) Ontwerpbesluit winningsplan Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen, kenmerk ET/EM / 6025968, Ministerie van Economische Zaken
- 5) Ontwerpbesluit meetplan Waddenzeegebied, kenmerk ET/EM / 6025970, Ministerie van Economische Zaken
- 6) Natuurbeschermingswet; vergunning; Waddenzee en Lauwersmeer; activiteiten gaswinning locatie Moddergat, Ministerie van LNV
- 7) Natuurbeschermingswet; vergunning; Waddenzee en Lauwersmeer; activiteiten gaswinning locatie Lauwersoog, Ministerie van LNV
- 8) Natuurbeschermingswet; vergunning; Waddenzee en Lauwersmeer; activiteiten gaswinning locatie Vierhuizen, Ministerie van LNV
- 9) Natuurbeschermingswet; vergunning; Lauwersmeer en Waddenzee; gastransportleiding Lauwersoog-Anjum Ministerie van LNV

10) Natuurbeschermingswet; vergunning; Lauwersmeer en Waddenzee; gastransportleiding Vierhuizen-Munnekezijl, Ministerie van LNV

11) Flora en Faunawet-ontheffing gasleiding Lauwersoog-Anjum, Ministerie van LNV

U heeft het voornemen om vergunningen te verlenen waardoor het mogelijk wordt om enkele gasvelden onder de Waddenzee in productie te nemen. Indien de vergunningen worden verleend, verschijnt er gedurende enkele jaren een boortoren aan de rand van de Waddenzee, en wordt er tot het jaar 2040 gas gewonnen. De voorspelde bodemdaling zorgt voor zandhonger. Uit modelberekeningen volgt dat er 5.7 miljoen kubieke meter zand nodig is om de bodemdalingsschotel op te vullen. Bovendien zal er rond het jaar 2020 ongeveer 20 hectare wadplaat tijdelijk zijn verdwenen.

De Waddenzee is een van de meest belangrijke natuurgebieden van Nederland. Zoals uit het rapport van de Adviesgroep Waddenzeebeleid ("Commissie Meijer") blijkt is de ecologische situatie momenteel niet optimaal. Ook uit de concept-instandhoudingsdoelstellingen voor de Habitat- en Vogelrichtlijn blijkt dat het gebied momenteel in een ongunstige staat van instandhouding verkeert.

De bovengenoemde natuurorganisaties waren en zijn geen voorstander van nieuwe gaswinning in het waddengebied. Het voorzorgbeginsel speelt een belangrijke rol bij dit oordeel. Dit oordeel is ook consistent naar buiten gebracht. Vandaar dat het onze voorkeur heeft dat er überhaupt geen vergunning wordt verleend.

Echter, in het najaar van 2004 heeft het Kabinet op basis van het advies van de Commissie Meijer besloten dat gaswinning onder voorwaarden mogelijk moet zijn. De Tweede Kamer heeft dit standpunt besproken en gesteund. Gelet op het bovenstaande beoordelen de bovenstaande organisaties de verleende vergunningen in deze zienswijze op inhoudelijke gronden. Wij richten ons in hoofdzaak – maar niet uitsluitend – op het instrument "Hand aan de Kraan".

Gelet op de inhoud van onze zienswijzen adviseren wij u om geen definitieve vergunningen te verlenen op basis van de thans voorliggende ontwerp-vergunningen.

Overigens, de organisaties hebben niet alleen kritiek maar zijn bijvoorbeeld positief over het gebruik van clean enclosed burners, het rekenen met conservatieve zeespiegel- en bodemdalingsscenario's, het uitvoeren van een Waddenzee-brede meting van de oppervlakte wadplaat, en het opnemen van het monitoren van bodemfauna in het meetplan.

Hand aan de kraan goed regelen

De genoemde organisaties hechten aan een goede organisatie van het “*hand aan de kraan principe*”. Naar onze mening is dit principe in de natuurbeschermingswet-vergunningen onvoldoende uitgewerkt. Er ontbreken waarborgen over de openbaarheid van de monitoringsgegevens en over de status van de onafhankelijke instantie.

In de eerste plaats is de status van de onafhankelijke instantie onduidelijk. De onafhankelijke instantie is niet in de definitiebepalingen of bij de voorschriften zelf uitgewerkt. In het winningsplan wordt de Commissie m.e.r. als onafhankelijke commissie genoemd. In de Nb-wetvergunningen is de instantie niet verder uitgewerkt. Wij stellen voor om de Commissie m.e.r. ook in de vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet als onafhankelijke instantie op te nemen.

Volgens de voorwaarde 2.6 wordt de monitoringsrapportage slechts doorgestuurd naar de onafhankelijke instantie indien LNV dit nodig acht. Wij vinden dit een zeer ongewenste situatie. De commissie dient over alle monitoringsgegevens te beschikken. Wij stellen dan ook voor om de tussenzin “ *indien hiertoe inleiding bestaat-dit ter beoordeling door of namens de minister van LNV of diens rechtsopvolger*” uit artikel 2.6 te verwijderen.

In de tweede plaats dienen er waarborgen te worden opgenomen waardoor derde-belanghebbenden (zoals onze organisaties) desgewenst inzage krijgen in de rapportages op grond van het monitoringsplan en het meetplan. Mogelijkerwijs voorziet de Wet Openbaarheid Bestuur reeds in deze mogelijkheid. Om misverstanden en onnodige procedures te voorkomen stellen wij voor om de volgende zinnen toe te voegen aan artikel 2.6:

"De jaarlijkse rapportages op grond van het meet- en monitoringsplan worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. Van de terinzagelegging wordt mededeling gedaan in de Staatscourant."

Ten aanzien van Artikel 3.3 van de natuurbeschermingswet merken wij op:

- Het woord “*conclusie*” (te trekken door de minister van LNV) dient te worden vervangen door het woord ‘*constateren*’. Het gaat om het feitelijk constateren van bepaalde effecten. Er is dan ook geen sprake van een bestuurlijke beoordelingsruimte.
- Alleen een consultatie van de onafhankelijke instantie is naar onze mening onvoldoende. Hiermee wordt de ‘afstand’ tussen bestuur en de onpartijdige ‘hand aan de Kraan’ die de Commissie Meijer heeft beloofd en die is overgenomen in diverse uitspraken van het Kabinet geminimaliseerd. Om dit te voorkomen dient ‘consultatie’ te worden vervangen door ‘zwaarwegend advies’.

Voorts is ons onduidelijk welke stappen de onafhankelijke instantie na het toezenden van de rapportages neemt. Wij stellen voor dat de onafhankelijke instantie binnen een bepaalde termijn zwaarwegend advies uitbrengt over de aan de rapportages te verbinden gevolgen.

Vervolgens dient de minister elk jaar gemotiveerd aan te geven of de adviezen aanleiding geven om toepassing te geven aan zijn bevoegdheid om de winning te temporiseren, te stoppen, de vergunningsvoorschriften te wijzigen dan wel de vergunning in te trekken. Deze beslissing dient ook openbaar te worden gemaakt.

Hiertoe kan artikel 3.3 worden uitgebreid met de volgende bepalingen:

"Telkenjare onderzoekt de minister van LNV na ontvangst van het zwaarwegend advies van de Onafhankelijke Instantie of de rapportages, bedoeld in de artikelen 2.5 en 2.8, hem tot de constatering nopen dat meetbare nadelige effecten ontstaan dan wel dreigen te ontstaan in de zin van art. 3.2. De minister doet van deze constatering binnen vier weken na ontvangst van het zwaarwegend advies van de Onafhankelijke Instantie gemotiveerd mededeling in de Staatscourant."

Samengevat zijn wij van mening dat het "hand aan de kraan principe", zoals door de Tweede Kamer is geaccepteerd, onvoldoende in de vergunningen is uitgewerkt.

Wij stellen voor om de organisatie van het hand aan de kraan principe goed in de vergunning te verankeren en in een aparte bijlage bij de natuurbeschermingswet-vergunning nader uit te werken. In deze bijlage is het mogelijk om de bevoegdheden van de onafhankelijk commissie te omschrijven, en voorwaarden op te nemen waardoor de openbaarheid, de juiste doorwerking van de meetgegevens, en het oordeel van de onafhankelijke instantie wordt gegarandeerd. Bovendien kan hier de bevoegdheid van de begeleidingscommissie in worden omschreven. Deze begeleidingscommissie dient te bestaan uit vertegenwoordigers van de natuurbeschermingsorganisaties en de betrokken overheden. Zij ziet toe op de kwaliteit en wetenschappelijke validatie van de gebruikte onderzoeksmethoden.

De juiste volgorde dient naar onze opvatting te zijn:

De NAM levert oorspronkelijke meetrapporten en het advies van de begeleidingscommissie aan de onafhankelijke instantie → onafhankelijke instantie geeft openbaar en zwaarwegend oordeel → ministers van LNV en EZ nemen oordeel over, en mogen alleen zwaar gemotiveerd afwijken van oordeel instantie.

Uitvoeren nulmetingen

In de instemmingsbesluiten voor het winning- en meetplan wordt een groot aantal metingen verplicht gesteld. In de natuurbeschermingswet-vergunningen wordt een monitoringsplan voor de natuurwaarden verplicht gesteld. In zowel de instemmingsbesluiten als de nb-wetvergunningen worden echter geen nulmetingen voorgeschreven. Een nulmeting is een uitgebreide meting van de bestaande situatie in het waddengebied, dus voordat de gaswinning van start gaat. Een dergelijke meting is van cruciaal belang om de monitoringsgegevens goed te kunnen interpreteren. Het ontbreken van een goede nulmeting in de bodemdalingsschotel van Ameland heeft er toe geleid dat de monitoringsgegevens wetenschappelijk gezien niet valide zijn.

Wij stellen dan ook voor om nulmetingen in zowel de instemmingsbesluiten op basis van de mijnbouwwet als voor de natuurbeschermingswetvergunningen verplicht te stellen. Hiertoe kan aan voorwaarde 2.4 van de natuurbeschermingswetvergunningen de volgende bepaling worden toegevoegd:

“De NAM dient voor aanvang van de winningen nulmetingen op het gebied van biotische en abiotische factoren uit te voeren. De oppervlakte wadplaat dient door middel van een waddenzeebrede meting voor aanvang van de winning te worden vastgelegd.”

Spisula meten voor de kust van Ameland

Volgens artikel 6.5 van de nb-wet vergunning dienen spisulabanken bij het uitvoeren van zandsuppleties te worden ontzien. Het meten van spisula is echter niet goed geregeld. De organisaties pleiten er voor om het meten van spisula onderdeel te maken van het monitoringsprogramma op basis van de nb-wet. Hiertoe kan aan artikel 6.5 worden toegevoegd:

“De uitvoerende instantie die de zandsuppletie uitvoert dient daaraan voorafgaand onderzoek te verrichten naar het voorkomen van spisula. Het storten van zand op spisulabanken is niet toegestaan.”

Wijzigingen vergunning openbaar maken

Op basis van de bepalingen in de natuurbeschermingswetvergunningen is het mogelijk om de vergunningvoorwaarden aan te passen (zie bijvoorbeeld artikel 3.7, 2.7 en 1.3)

Indien de minister besluit om de voorwaarden aan te passen, achten wij het van cruciaal belang om niet alleen de NAM, maar ook derde-belanghebbenden zoals onze organisaties in de gelegenheid te stellen om een zienswijze uit te brengen.

Op het moment dat de minister toestemming geeft voor een afwijkende uitvoering van de vergunning, wijzigt hij daarmee de vergunning en een wijziging van de vergunning is net als de vergunning zelf een besluit waartegen beroep openstaat en waarvan de totstandkoming met dezelfde waarborgen moet zijn omkleed als het besluit zelf.

Om deze reden pleiten wij er voor om het volgende artikel op te nemen:

“Wijzigingen van de vergunningvoorwaarden dient te gebeuren volgens de vereisten zoals opgenomen in de Algemene Wet Bestuursrecht. Wijzigingen dienen ter inzage te liggen, en staan open voor beroep en bezwaar.”

Bespreking artikelen natuurbeschermingswetvergunning

Onze organisaties vragen verder nog aandacht voor de volgende punten:

1) Artikel 3.2 van de vergunningen op basis van de natuurbeschermingswet:

In het eerste tekstblok moet na 'onderhavige gaswinning' worden toegevoegd de zinsnede 'zelfstandig of in samenhang met andere activiteiten of (natuurlijke) ontwikkelingen'. Deze toevoeging is nodig om het cumulatieve element de juiste plaats te geven. Ook wordt hiermee recht gedaan aan het advies van de Commissie m.e.r. (pagina 13) op het punt van de a-biotiek waar de Commissie stelt: "Dus zonder eerst nog zeker te stellen of er een causaal verband is met de gaswinning".

* Aan de opsomming van de 6 genoemde aspecten dient de Noordzeekustzone te worden toegevoegd. Aangezien gaswinning directe gevolgen heeft voor dit vogelrichtlijngebied dient de Noordzeekustzone expliciet te worden genoemd.

* Het Lauwersmeer wordt soms wel en soms niet genoemd. Onze organisaties pleiten er voor om de Lauwersmeer aan de opsomming toe te voegen.

2) artikel 3.4 van de vergunningen op basis van de natuurbeschermingswet:

De hier gebruikte formulering van het voorzorgbeginsel moet in lijn worden gezet met de uitspraak van het Europese Hof van 7 september 2004 (C-127/02). De formulering moet dan luiden:

'Indien niet zeker is dat er wetenschappelijk gezien geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn of dreigen op te treden voor de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000 gebieden Waddenzee of Lauwersmeer als gevolg van bodemdaling door de winning van gas, zelfstandig of in samenhang met andere activiteiten of (natuurlijke) ontwikkelingen, dan dient, gelet op het voorzorgbeginsel, de winning te worden getemporeerd dan wel gestopt opdat de schadelijke gevolgen worden voorkomen dan wel weggenomen.'

6) Monitoringsplan natuurbeschermingswet

De habitatsoorten Zeeprik, Rivierprik en Fint zijn niet opgenomen in het monitoringsprogramma. Gelet op de europeesrechtelijke verplichting om inzicht te hebben en te houden in de instandhoudingssituatie van deze soorten is opname in het monitoringsprogramma geboden.

7) Compensatie voor Kiekendief in Lauwersmeergebied opnemen

De NAM kiest er voor om de achteruitgang van het voedselareaal voor de Blauwe en Grauwe Kiekendief in het Lauwersmeergebied niet te compenseren. Als reden wordt de onzekerheid over het peilbeheer genoemd. Indien het peilbeheer niet verandert, dient (in overeenstemming met het advies van de Commissie m.e.r.) de achteruitgang van het areaal te worden gecompenseerd. In onze ogen dient de houder van de vergunning deze compensatie uit te voeren. Wij pleiten er voor om een dergelijke voorwaarde in de vergunning op te nemen.

Samengevat hechten wij met name sterk aan een betere juridische verankering van het hand aan de kraan principe.

Met vriendelijke groet,

namens de Landelijke Vereniging tot behoud van de Waddenzee, de Vereniging Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Stichting Het Groninger Landschap, de Friese Milieu Federatie en de Stichting WAD,

Hidde van Kersen

Algemeen Directeur
Waddenvereniging

Jan Jaap de Graeff

Algemeen Directeur
Vereniging Natuurmonumenten